

Emeli aňyň ugry hanjak?

Category: Kitapcy, Publisistika, Sözler

написано kitapcy | 26 января, 2025

Emeli aňyň ugry hanjak? EMELI AÑYŇ UGRY HANJAK?

Nobat elektronik tapgyrda we emeli aňda! Hemmämiz ylmy-gumanitar ösüşiň bu täze tapgyrynyň getirip biljek howplaryna döz gelmäge taýýarlykly bolalyň.

Emeli aň tehnologiýasy soňky döwürlerde amala aşyrýan haýrana galdyryjy ösüsü bilen birnäçe gatlakda howatyrlanyrma döretdi. Köp sanly syýasatçy, hünärmen, alym; intelligensiýanyň wekili, akademik şu günlerde howatyrlanmalaryny agzaman durup bilenoklar we bolup biläýjek howplaryň netijeleri babatda duýduryp, hökümetleri dünýäni ähtimallygy ýokary betbagtlykdan gorap saklajak çäklendirmeler girizmek we gözegciliği berkitmek üçin wagt ýitirmezlige çağyrýar.

Birleşen Korollyk hökümeti emeli aň tehnologiýasynyň ulanylышыны kanunylaşdymak niyetiniň bardygyny görkezmek üçin bu boýunça «ak kart» girizmekcidigini mälim etdi.

Ýöne bu çäre hünärmenler tarapyndan oňyn garşylanmadı, çünkü olaryň pikiriçe beýtmek ýakyn howp derejesine çykanok.

Habar beriş serişdelerinde çykan habarlarda ABŞ-nyň prezidenti Jo Baýdeniň emeli aňyň ýalňyş ellere düşme ähtimallygyny ara alyp maslahatlaşmak üçin ýakynda Ak Tamda orunbasarlary we geňeşçileri bilen geçirgen ýygnagynyň gürrüni boldy. Hut şol mesele Ýewrobileleşigiňem gün tertibine girizildi.

Birnäçe gün mundan öñ Žaponiýanyň Hiroshima şäherinde geçirilen «G7» ýygnanşygynyň gün tertibinde-de şu howatyrlly mesele

bardy. Birleşen Korollygyň premýer-ministri emeli aňyň döredip biläýjek howplarynyň öňünü aljak çäklendirmeleriň girizilmezliginiň netijeleri boýunça beýleki ýurtlara duýduryş berdi. Ýoldaş Rişi Sunagyň aýdanlary onuň hökümet düzümindäki Tehnologiya ministriniň has öňki beýanatlary we Birleşen Korollygyň emeli aň tehnologiýasynyň ösüşiniň öñündäki päsgelçiliklerden saplanan şertleri döretmäge synanyşýandygy baradaky sözlerine gabat gelenok.

Geçen hepde Birleşen Korolllygyň iň uly okuw jaýlarynyň käbir müdirlerinden düzslen koalisýanyň arasynda emeli aňyň oku döwrüne ýetirýän täsirini öwrenmek üçin ýygnanyşyk geçirdi.

Ýygnanyşygyň jemleme tapgyrynda-da emeli aňyň okuwa salýan howpy barada duýdurýan bildiriş yylan edilup, bu meseläniň içgin öwrenilmegi üçin hünärmenler komiteti döredildi.

Okuw boýunça berlen bu duýduryş «British Telecom» («BT») kompaniýasynyň beýanaty bilen bir wagta gabat geldi. Beýanatda kompaniya 2030-njy ýyla çenli 10 müň işgärini işden çykaryp, olaryň ýerine emeli aňy geçirmek isleyändigini aýtdy.

«Goldman Sachs» banky dünýä boýunça 300 miliona golaý işiň emeli aň tehnologiýasynyň çendenaşa ösendjgi sebäpli howp astyna girjekdigini çak edýär.

Şondan öñ habar beriş serişdelerinde birnäçe aýdym sözünüň we roman awtorynyň eserlerini ýazanda emeli aňyň kömegine yüz urandyklaryny tassyklaýan habarlary okamaga başladyk.

Metbugatda çykan habarlar eseriň üstünde işlän döwründe emeli aňyň kömeginden peýdalanan awtorlaryň atlary bilen «Amazon»-da satuwa çykarylan 200-den gowrak kitabyň çap edilendigini aýdýar.

Geçen aý Londondaky kitap sergisinde çekismeleriň köpüsü şu tema hakdady. Geçen hepde Londonda arap gazetleriniň birinde editor bolup işleýän bir tanşymy gördüm. Özara gürrün edip durkak ol maňa degşen bolup şeýle diýdi:

– Ýakyn geljekde gazetlere siziň ýaly žurnalistleriň geregi bolmaz we emeli aňyň taýýarlan makalalarydyr habarlaryny okarsyňz!

Emeli aň dezinformasiýada we ekstremizmi ýaýmakda ulanylسا nähili bolar? Uzak ýyllaryň dowamynda galplykdan we hilegärlikden ejir çekip gelýän ylmy işleriň-ä gürrüñinem edip durjak däl!

Mesele şunda, howp munuň bilen gutarmaýar.

Geçen hepde emeli aň tehnologiyasy pudagyndaky iň uly hünärmənleriň biri we «ChatGPT» ulgamyny kämilleşdirenen «OpenAI» kompaniyasynyň direktory Sam Altman emeli aňdan peýdalanmagyň bolup biläýjek howplary boýunça duýduryşlary berip, munuň «saýlawlarda galplyk etmek, maliye bazarlary bilen oýun etmek we jenaýatçylaryň adamlary aldamagyna ýardam

etmek» üçin ulanylyp bilinjekdigine ünsi çekdi.

Munuň özi bu ugurda köp sanly alymyň we hünärmeniň şeýle çemeleşmä berk garşy çykýandygy hakykatyny üýtgetmeýär. Bu adamlaryň aýtmagyna görä, şeýle çemeleşme ylmy barlaglaryň erkinligine çäk goýýarmys.

Olaryň biri emeli aňy çarşak ýaly bir zatdygyny öñe sürdi: çarşagy makaron iýmek üçinem ulanyp bilyärsiňiz, kimdir birini ýaralamak üçinem. Elbetde, ikinji ýagdaýda jogapkärçiliği boýnuňza almaly bolarsyňyz.

Taryhdan ylmy ösüş boýunça gumanitar öñe gidişligiň ýer ýüzündäki ýasaýsy gowulandırmak üçin gereklidigini, ýöne munuň hökman bir jogabynyňam bolýandygyny öwrenerçe bolduk.

Senagat rewolýusiyasy oba ýerleriniň ilateryny şäherlere çekip, ýer eýecilik düzgünini soňlandyrdu.

Munuň bilen birlikde imperializm we çig mal edinmek ugrundaky göreş ýaly howply tapgyryň öñünde gapylary soňuna çenli açdy: eksplutatirlemek, halklaryň baýlyklaryny talamak, iki jahan urşy we dünýä iki lagere bölünmegi.

Mundan soňky atom tapgyry bizi ýer ýüzündäki ýasaýşyň soňy hakdaky üzňüsiz gorkyny başdan geçirer ýaly ýagdaýa düşürdi.

Bu gorky bize ýadro dänderijiliginı getirdi we şeýdip wagtlaýynam bolsa halas bolduk.

Nobat elektronik tapgyrda we emeli aňda! Hemmämiz ylmy-gumanitar ösüşiň bu täze tapgyrynyň getirip biljek howplaryna döz gelmäge taýýarlykly bolalyň. Munuň özi gorky-ünji taýdan owalkylardan peslärligi ýok, ýöne gerekli tapgyr.

Juma BUKLEYB.

Çarşenbe, 24.05.2023 ý. Publisistika